

spodini je najprej izprevidelo učiteljstvo in hotelo priti v okoliščini temu perečemu vprašanju. Med temi je bilo učiteljstvo krškega okruga eno prvih. Po iniciativi našega nadzornika so se sestavili podrobni učni načrti, na podlagi katerih naj bi se preosnovala naše ponavljalne šole v kmetijsko-nadaljevalne in gospodinske tečaje.

Ko je že učiteljstvo dovršilo delo, došel je glas o našem delu tudi do ušes višjih gospodov. Njih brihtne glave so prišle na misel, da bi se bilo dobro okoristiti z delom učiteljstva in žeti priznanje in pohvalo za delo, ki ni bilo njih delo, za trud, za katerega so se potili drugi. Sklicali so anketo strokovnjakov in delali. — Učiteljstvo je čakalo rezultata. Tovariš Andrej Skuli, ki je bil k anketi povabljen, je došel domov kaj slabe volje. Uvidel je, da je podrobni učni načrt za kmetijsko nadaljevalne šole, sestavljen od svetnika Rohrmanna v bistvu prav isti, kot ga je sestavil on, le besedni red je malo drugačen. Njega, ki je delal in se trudil, da je zbral snov, so potisnili v stran.

Isto se je zgodilo z načrtom za gospodinske tečaje, ki sva ga sestavili z gđ. Ivano Dolinarjevo iz Višnje gore. Ne mislite, da govori te besede moj užaleni ponos! Ne! V teh dejanjih vidim preziranje nas vseh, učiteljskega stanu v obče in to je kar me boli. Kdor se hoče prepričati o istinitosti mojih besed, pa naj primerja naše podrobne učne načrte, ki jih ima vsaka šola in ona g. svetnika Rohrmanna, ki sta izšla v prvih oktobrskih številkah našega stanovskega glasila »Učit. Tov.«

Naši podrobni učni načrti so sestavljeni nač. y natožnem obsegu, prikriti duševnemu obzoru naših pomavljalk. Vendar pa ti gospodinski tečaji za slovenski kmetijski ženski svet se niso dovolj. V vsakem večjem kraju naj bi bila gospodinska šola v večjem obsegu, kjer bi se naša dekleta tudi praktično urila v vsem, kar jim nudi suha teorija. To pa je naloga naše vlade, ki naj bi stavila v ta namen letno gotovo svoto v svoj budget. Za ustanavljanje državnih gospodinskih šol izdan denar bi donasal našemu narodu ogromne obresti. Nekoliko se hoče od pomoči temu in začelo je menda poverništvo za kmetijsko ustanavljanje gospodinskih tečajev sedaj tu, sedaj tam. To pa nikakor ne zadostuje. Stalnih tečajev nam je treba, da bodo gospodinsko naobražena vsa naša dekleta. Kdo pa bi vodil gospodinske šole? Strokovno naobražene državne učiteljice. Ker pa nam takih učiteljic do sedaj še manjka, naj bi se tako kot letos priredile gospodinske šole za tozadevno naobrazbo učiteljic. Rok 6 tednov pa se mi zdi vsakakor prekratek.

Še nekaj je, kar me boli, kadar čujem o gospodinskih tečajih. O vsem se govori: o kravah in praščih, o kokoših in drugih živalih, o pospravljanju sob in negovanju cvetk, a o onih, negovanju najbolj potrebnih cvetkah, o otrokih in njih vzgoji pa nikjer. Čujete li, da se nahaja kje pri nas v Sloveniji vzgojilovni tečaj za dekleta, ki se mislijo poročiti? Starši iz takozvanih dobrih hiš poskrbe, da se njih dekle izuči v šivanju in kuhanju, da ista ali sama kuha ali dela jedilne liste kuharici in se ti ne redi tako, kot oni mladi gospe, ki je kuharico vprašala, če ima za en močnik dovolj 7 jajc. O tem se misli, da bo treba kuhati, da bo treba šivati, skrbeti za to in ono v gospodinstvu, a da bo treba vzgajati otroke, bodoče ljudi, ki naj imajo pamet in prošim tudi srce, o o tem ne govori

nihče, ne misli skoro nihče. O vzgojstvu smo me učiteljice naobražene, a naobražena naj bo vsaka žena, predvsem pa vsaka mati. In ravno učiteljstvo ima največ prilike opazovati pomanjkljivost domače vzgoje šolskih otrok. V mestih se bo temu morda kmalu odpomoglo, a kaj bo na kmetih? V mestu kot na kmetih so vzgojstveni tečaji prepotrebni. Čitala sem v nekem časopisu, da obstoja v neki državi zakon, da mora vsaka nevesta absolvirati gospodinski in vzgojstveni tečaj. In kar je v prid drugim državljanom, bi hasnilo tudi nam. Potrebo vzgojstvenih tečajev na podpira deistvo, da le po bojni vihri nadla tudi morala na zelo nizko stopnjo predvsem v mestih. Kaj naj pričakujemo od moralno pokvarjenih? — Krenostnih otrok? Žalibog, da se le prepogosto udeležuje rek: »Jabolko ne pade daleč od drevesa«. Malo pa je žensk ieklene volje, ki bi se dvignile, če so enkrat padle po lastni volji, z lastno energijo iz mlakuz prešestnosti in nepoštenosti k poštenemu in rednemu življenju. V teh hudih časih, ko izginjajo v breznačnosti vse lepe lastnosti, ki so dičile včasih slovenski rod, bi tembolj potrebovali takih slučajev. Le od dobro vzgojenih, vzgojno naobraženih žen lahko pričakujemo dobrih otrok, vrlih državljanov, lepših dni našemu narodu in v to pomoz Bog!

#### Teze:

1. Dobrobit vsakega naroda je odvisen od njeovih žen-mater.
2. V dobi, ko se ženski svet vedno bolj emancipira, naj ne bo razlike v naobrazbi mošev in ženini in to ne le v mestih, ampak tudi na kmetih.
3. Naobrazbi naših kmečkih deklet je posvečati več pozornosti in umevanja njih težen.
4. Namen deklet, postati gospodinja in mati, naj urejuje njih vzgojo.
5. Ljudske šole naj se po možnosti povsod razširjajo v večjih krajih na le ustanoviti stalne gospodinske šole, ne samo tečaje, v katerih naj dobe dekleta kar najširšo, naobrazbo ne le v gospodinstvu, temveč tudi v vseh panogah kmetištva, da bodo tudi glede znanosti istovredne z možem. Posebanje gospodinskih tečajev naj bi postalo obligatno vsaj za vsako nevesto.
6. Za vzdrževanje gospodinskih šol prispevati vlada in stavi primerno vsoto vsako leto v svoj budget.
7. Gospodinske šole naj vodijo učiteljice, ki so se tozadevno naobražile v posebnih tečajih. (Šest- ali celotiritedenski tečaj kot letos, nikakor ne morejo zadostovati potrebam.) Čas na je že, da se glede gosp. tečajev vendar enkrat kaj konkretnega ukrene.
8. Drug smoter žene, postati mati — nitno zahteva vzgojno naobrazbo. V ta namen naj se ustanavljajo po mestih posebni vzgojstveni tečaj, katerih obisk naj bi bil obvezen za vsako nevesto, na kmetih pa naj bi se priredila polidurna vzgojstvena predavanja pri pouku v gospodinskih šolah.
9. Le od vzgojno naobraženih žen je pričakovati dobro vzgojenih otrok, vrlih državljanov, lepših dni našemu narodu.
10. V imenu vsega učiteljstva pa protestiram kar najočlovečnejše, da se prezira in omalovažuje naše delo, kot se je to zgodilo ravno pri podrobnih učnih načrtih za kmet. nad. in gospodinske tečaje.

Nosili Te bomo, dragi naš Armín, v srcu do zadnjega utripa. V zgodovini slovenskega učiteljstva Ti bo ohranjeno častno mesto.

R. GOBEC:

### Mojemu bratu Rudolfu!

Že dolgo sem vedela, da Ti angel smrti šteje dneve življenja, a Ti sam nisi vedel in nisi hotel verjeti, niti takrat ne, ko so Ti bile štete zadnje minute. —

Čudno se mi je zdelo, ko sem preštetokrat čitala v časopisih: Ta in ta »je postal žrtev vojne...« in glei, tudi za Tebe so bile zapisane te besede. Tja so Te poslali, da so Te speli in pokvarili; slednjič si skoro podlegel trebušnemu legarju, ki je razsajal med vojniki, a vsem na čudo si ušel smrti, ki Ti je bila že tako blizu, a začrtala Ti je dvomljive sledove. Tih in molčeč si bil vedno, od takrat si bil še resnejši in nisi hotel več z nami prepevati, ne se z nami smeati. V tihih skrbih smo domači včasih mislili na Tebe, ker smo vedeli, kako težko si pomagaš sam. A hotel si biti sam in odklanjal si vsako pomoč. Se le, ko Te je bolezen (španska hripa) drugič priklenila na posteli in si videl, ko-

liko žrtev je v okolici že pobrala si se udal in volino srefel postrežbo. A dopustila nisi hotel. Napol okreval si šel v službo in od takrat si prihajal vedno trudnejši domov na počitnice. Težek Ti je bil korak, rameni sta se Ti sklonili, tih duševno trpljenje se Ti je zrcalilo na obrazu. Bil si utrjen popotnik, mlad na letih, star na pezi življenja! — Pred letom sem prišla k Tebi, ko sem se peljala mimo Brežic. Našla sem Te prehlajenega, bolanega in tak si hodil v šolo. Opravil si zadnje delo, vršil zadnje dolžnosti...

Ni Ti bila težka smrt! Saj si umrl v naročju matere, ki Ti je leto dni stregla z isto ljubečo požrtvovalnostjo in tih udanostjo, ki jo zmore le v trpljenju utrjeno materino srce. V njenem objemu nisi zapil, da se sklanja nad Teboi angel smrti nisi čutil njegov mrzli poljub na čelu in nisi videl, ko mu je kanila z meča ona žolčna kanila, na kateri obide človeka smrtna zona neha srce biti in oko ostesleni. Brez slutnje si umrl, zasnil... Zadnji dan Ti je bila že odeja pretežka, lajša bodi Ti zemljica!

Tvojim manom v majhen spomin zapisala Tvoja Te ljubeča

sestra Regina.

### Mladina, zbiraj!

Ni več daleč čas, ko se zgodi tudi poslednje, ko postavilo mejnike sredi naše zemlje, da ločijo od nas naše odtrgane brate. Žalost bo tedaj zakraljevala ob sinji Adriji in bridkost bo legla na solnčno Goriško.

Mladina, ti zlato naroda, ti naš up, vstopi na plan in pokaži podarmljenim bratom, da mejniki ne ločijo tega, kar je po vekovečnih zakonih zvezano, temveč da so le trenutna ovira, ki odleti, ko pride vstajenje Velega Jožeta.

A ne samo z besedo, z dejanjem pokaži to da bo Tvoja beseda vžigala in prepričevala, da bo šel v srca zatiranih nov ogenj rodoljublja, nova sila za boj, da bodo tla pripravljena, kadar se približa ono veliko vstajenje. Zato ti naša mladina zbiraj sredstva, darove, knjige neumorno, zbiraj povsod in vedno pri starih in mladih, da bo nabrano vse, kar treba!

Mladina, ti uživaš svobodo, ker so se Tvoji predniki žrtvovali za Tebe. Bodi vredna dela očetov, bodi dostojen izvrševalec njihove volje in pripravi tla za vstajenje še vedno zatiranih bratov. Zato zbiraj nebrejano zbiraj, ker tam preko divja trpljenje.

Mladina, sveta Tvoja predprava je, da je Tvoje srce čisto in nepokvarjeno, ki utripa pri vsaki krivici in pri vsakem preganjanju. Ohrani si to predpravo, ki te napelja, kar ti ima svet in spomni se bratov tam preko ki brez doma v trolenju in preganjanju ohranjajo zvestobo nam in Tebi, ki trpe radi Jugoslavije. Toda misli, čuti in delaj kot Samaritan, ki pomaga in ne kot farizej, ki samo govori, a nič ne napravi. Zato zbiraj mladina, pomagaj svojim bratom. Bodi jim tolažnik in odrešenik v bedi!

Zbiraj mladina in z zbiranjem mudi v svojem srcu ogenj ljubezni, da vstane v Tvojem srcu orkan volje, ki mahoma stare vse, kar je nasilnega in krivičnega.

Zbiraj mladina, da v poznih letih ne boš brez zadoščenja, ker nisi storila svoje dolžnosti. Zbiraj mladina, da te bo v možki dobi okrepila zavest storjene dolžnosti.

Gospodsvetski zvon te kliče iz katedrale sv. Justa odmevajo k Tebi prošnje, iz vsega Primorja Te prosijo zvonovi. Ne presliši jih, temveč izvrši njih voljo in zbiraj enako neumorno, kakor pojo oni primorsko bol.

Zbiraj mladina za dan vseh živih tam preko, zbiraj za dan, ki mora napočiti pri ali slei!

I. J.:

### Pozor!

Vojno ministrstvo je izdalo sledeči odlok:

»V smislu člena 11. zakona o ustroju vojske in odloka vojnega ministrstva z dne 13. februarja 1920 T. Dio br. 93.849 U. I. kos 41 državnim uslužbencem, poklicanim v kadrovsko vojaško službovanje za čas tega službovanja ne gredo nikakoli prejemki iz civilnih sredstev. Okrajni šolski svet se vsled tega vabi, da vsak tak vpoklic takoli lavi.«

Iz tega odloka je razvidno, da se ustavi civilna plača vsakemu učitelju, ako je poklican v vojaško službovanje in najsib dotičnik častnik, podčastnik ali prostak.

Le eno ni razvidno iz tega odloka. Ali velja isti za vse obvezne letnike ali samo za one, ki so vpoklicani v aktivno redovno službo?

Da se ustavi civilni prejemki učiteljem-častnikom, ki so samci, je to popolnoma umevno, drugače pa je pri onih, ki imajo družino in se jih pokliče v kadrovsko službovanje izven njihovega okrožja puškovega okrožne komande n. pr. kam v Macedonijo ali v Črno goro.

Se večja nesmisel pa je, ustavljati civilne prejemke onim učiteljem, ki niso častniki. Kako se bodo preživljale njih družine za časa njihove odsotnosti?

Glede tega odloka moramo biti takoli na tistem, da ne bo pozneje v tem ali onem slučaju nepotrebnih presenečenj. Pozivamo poverništvo UJU, da stori takoli vse potrebne korake na pristojnem mestu, da se dotični odlok ukine ali vsaj revidira.

A. D.:

### Dnevnik ali tednik.

Mnogo se je že pisalo o tem, da bi se odpravil tednik. Naši tovariši z Goriškega so za to, da se odpravi dnevnik, ker ga smatrajo kot nekaj nepotrebnega; niso ga bili vajeni na svojem prejšnjem službovanju. Kaj torej storiti? Kot se vidi, se tudi višji šolski svet ne more odločiti ne za

eno, ne za drugo in tako imamo še vedno oba. Da pa je nesmisel pisati oboje v sedanjem obsegu, pa čuti vsakdo izmed nas, ker sedanjí tednik ni družega kot prejšnjega dnevnika.

Na Goriškem so srčnejši, bi rekel »kranjski« tovariši, ker nima dnevnika. Prav! Toda na Goriškem morajo — vsaj pred in med vojno je bilo tako — mesečno vnaprej poslati okrajnemu šolskemu svetu podrobni učni načrt za vse predmete za naslednji mesec, kar da gotovo več dela kot sniževanje dnevnika. Ako pa natančneje premislino bomo videli, da sta potrebna dnevnik in tednik, le da si mislim zadnjega drugačnega kot je sedaj. Dnevnik je potreben vsakemu vestnemu učitelju na najsibode začetnik ali starejši izkušeni šolnik. Težko bi bilo najti mnogo takih učiteljev, ki bi bili za vsaki dan posebej tako pripravljani za pouk kot je zdaj vsak, ko mora biti pred začetkom pouka snisan dnevnik za dotični dan. Brez priprave pa je pouk — milo rečeno — le polovičen. Slišalo se je mnenje, da bi ga pisali le mlajši učitelji, za starejše bi zadostoval le tednik. Mislim pa, da bi se starostna meja težko določila in tudi starejšim izbornu služji, vzame jim pa le malo časa, ker imajo že več izkušenj in snov že vnaprej preračunano. Tudi ni pouk mehambeno delo, vsako leto se otroci razlikujejo po nadarjenosti, a razlika je tudi v pripravljenosti učencev. Dnevnik prejšnjega leta se ne more kar več let rabiti brez izpremembe, zato mora dnevnik ostati za vse.

Odstranimo torej sedanjí tednik, ki je le prepis dnevnika. Toda za popolno odstranitev tednika nisem, ker ima tudi svoj pomen. V njem je priučena učna tvarina preglednejša nego v dnevniku je nekaj regulator hitrosti pouka. Ob koncu tedna vidiš, ali si priučil kaj novega in koliko. Ob menjavi razrednika vidi naslednik, ki dostikrat svojo prednika, ki bi mu dal pojasnila, niti ne pozna, prav kmalu, kaj se je poučevalo, kar je iz dnevnika težje razvidno. Tudi nadzornik lahko hitro pregleda, kaj naj učenci znajo. Temu ni odmerjeno pri nadzoru toliko časa, da bi dobil pregled iz dnevnika, ako hoče nadzorovati pouk in ne uradne sniše. Toda sedanjí tednik bi se dal tako skrajšati, da bi imel isti namen kot sedaj, bil pa še preglednejši in povzročal zelo malo pisave.

Ta regulator hitrosti pouka in pregled priučene učne tvarine naj bi izgledal sledeče: Za vse leto bi zadostovala ena nola papirja za vsaki razred, kar bi tudi ne bilo pri sedanjí dražini tiskovin brez pomena. Na prvi strani naj bi bil le napis »Pregled priučene učne tvarine«. Notranji strani naj bi se očrtali v toliko pokončnih oddelkov koliko je predmetov. Prva rubrika bi bila »Učni jezik«, ki bi se razdelila v dva dela. V prvega naj bi se vpisovali obravnavani berilni sestavki, v drugega pa slovnici tvarina. Oddelki za sniše naj odprade, ker se lahko sklena iz drugih predmetov, kaj se je spisovalo. Računstvo imei tudi dva oddelka, prvi za računstvo, drugi za geometrijo. Seveda naj bi bil tudi oddelki za srbohrvaščino, pa tudi za protialkoholni pouk. Ob koncu vsakega tedna naj se vpiše učno snov, ki se je v dotičnem tednu priučila in dokončala z najkrajšo oznako. Tako bi bilo vsaki teden vpisati le pri nekaterih predmetih, kar ne bi dalo mnogo dela, a bilo bi zelo pregledno.

Pa bode kdo pogrešal prostor za podpis veroučitelja kot je v sedanjem tedniku. Toda ta del je na res popolnoma brez pomena. V 50 % slučajih podpis veroučitelja kar za več tednov skupaj, dasi razrednik lahko pripravi redno vsako uro tednik v podpis Veroučitelja nadzoruje dekan in škof, toda kolikor mi je znano, še nikoli nista zahtevala tednika, da bi se prepričala če so tam vsi podpisi. Konečno na bi se veroučitelji — če že mora ostati pri podpisu — lahko podpisali v dnevnik.

Merodajni šolniki naj bi preudarili ta načrt ter skoro odpravili sedanjí tednik!

A. M.:

### „Otroški oder“ v Ribnici.

Dne 4. in 5. t. m. je priredil »Otroški oder« obeh ljudskih šol v Ribnici predstavo za šolsko mladino, dne 6. pa za odrasčene na lastnem odru v V. razredu deške šole.

Malečki so igrali »Pravilico pri lasicah«, izrokaz, ki ga je spisal tovariš Iv. Malešič. Igra ima 4 slike, ki so v splošnem ugaiale. Pripravila je mnogo užitka otrokom, a odrasčenim pokazala, kako se znao uživati otroci v vloge na odru, kako znao podati sliko iz življenja, ki sega globoko v njih čustvovanje. Da — len je božični večer v topli sobi premožne družine.